

Agrometeorologische Berichten

Situatie op 1 september 2023

Samenvatting

De natte zomer met afwisselend warmere en koelere periodes zorgde ervoor dat de zomerteelten konden herstellen van de moeilijke seizoenstart. De opbrengst van de bewaaraardappelen is veelbelovend en gaat wellicht hoger liggen dan het gemiddelde van de voorbije jaren. Ook de maïs doet het goed. Bij de suikerbieten is de wortelopbrengst wel goed, maar blijft het suikergehalte achter. Voor de wintertarwe kwam de regen eind juli op een slecht moment. De oogst moest op veel plaatsen worden uitgesteld tot half augustus. Dit had ernstige gevolgen, zowel voor de opbrengst als voor de kwaliteit van het graan. Leergevoelige rassen gingen tegen de grond, er kwam schot in het graan en er trad heel wat schimmelvorming op.

Doelstelling en methodiek

Deze berichten geven een overzicht van de weersgesteldheid in de voorbije periode. Vanaf juni gebeurt ook een oogstraming voor de voornaamste landbouwgewassen op regionaal en nationaal vlak. Naast de normale trend afgeleid uit de officieel gerapporteerde opbrengsten van de voorbije 15 jaren, worden voor elke combinatie (teelt/gebied) drie indicatoren berekend op basis van de weersgegevens, de simulaties van het B-CGMS gewasgroeimodel en de satellietbeelden van SPOT-VEGETATION, PROBA-V en Sentinel-3 (tiendaagse composieten met een spatiale resolutie van 1 km). Daarbij wordt enkel de informatie benut die momenteel al beschikbaar is (januari-heden). Met de data van de voorbije jaren wordt het regressieverband opgespoord tussen de finale oogstopbrengst (Y) en de indicatoren (Xi). De gevonden relaties worden dan, per landbouwregio en teelt, toegepast op de indicatoren van het huidige jaar, ter schatting van de oogstopbrengst. De nationale cijfers zijn afgeleid uit de regionale ramingen met de arealen als wegingsfactor.

Meer informatie en voorgaande Agrometeorologische Berichten zijn te vinden op www.bcgms.be.
Hier kan u ook tal van interactieve kaarten en grafieken consulteren.

Bronnen

De regionale opbrengsten en arealen van de voorbije jaren worden geleverd door het Nationaal Instituut voor de Statistiek (<http://www.statbel.fgov.be>). De satellietbeelden worden ter beschikking gesteld door Terrascope (<https://terrascope.be/nl>). Verder geraadpleegde documenten zijn afkomstig van de volgende organisaties: KBIVB/IRBAB, Inagro, LCG, PCA, LCV/Hooibeekhoeve, FIWAP, CIPF, CePiCOP, APPO, Boer&Tuinder, Landbouwleven en VILT.

Contacten

Centre Wallon de Recherches Agronomiques (CRA-W, Gembloux)	Viviane Planchon Yannick Curnel Damien Rosillon	v.planchon@cra.wallonie.be curnel@cra.wallonie.be d.rosillon@cra.wallonie.be
Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO, Mol)	Isabelle Piccard Carolien Toté	isabelle.piccard@vito.be carolien.tote@vito.be
Koninklijk Meteorologisch Instituut van België (KMI, Ukkel)	Michel Journée Pascal Mormal	michelj@meteo.be mormal@meteo.be

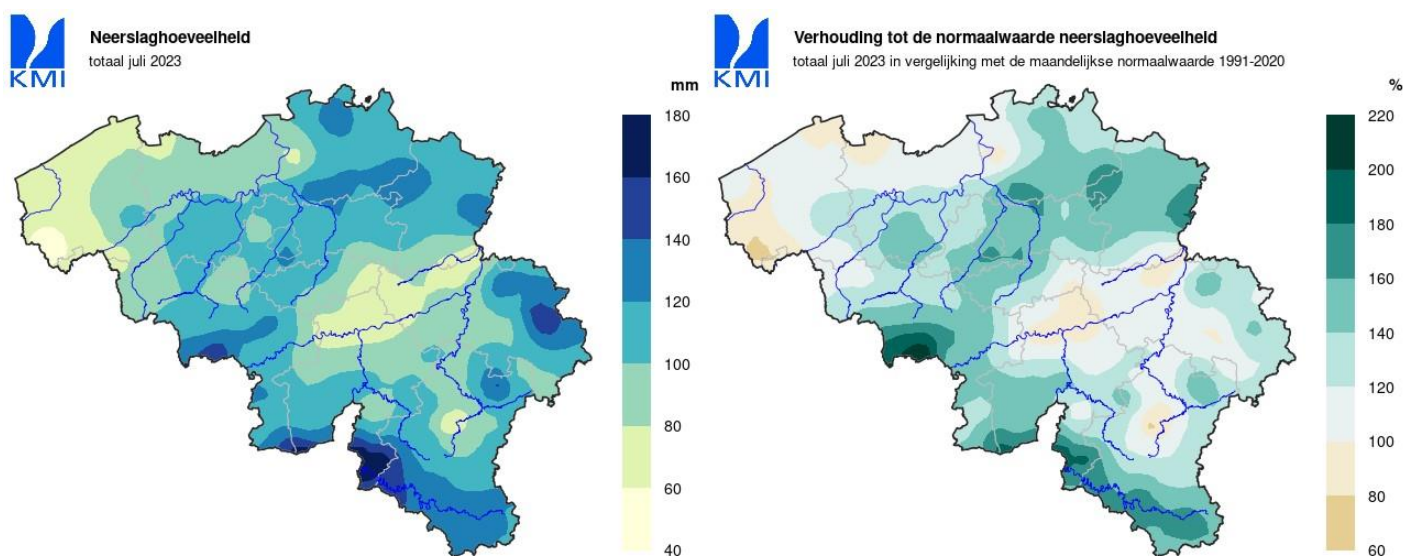
Datum van de volgende berichten: begin mei 2024

Het weer tijdens de zomer

Juli was een erg natte en eerder sombere maand. Vooral op het einde van de maand viel er veel regen. In de periode van 21 tot en met 31 juli werd er in Ukkel een recordhoeveelheid van 91,4 mm neerslag gemeten (normaal 27,7 mm), meer dan het dubbele van de voorgaande 20 dagen (39,7 mm). Over de ganse maand beschouwd was juli met 131,1 mm neerslag ook veel natter dan normaal in Ukkel (76,9 mm). Het regende er maar liefst 21 dagen (normaal 14,3 dagen), een nieuw record. Ook elders viel er zo'n 40 tot 60% meer neerslag dan normaal (Figuur 1). Enkel in het noordwesten van het land en in delen van de Leemstreek en de Condroz werden gemiddelde neerslaghoeveelheden genoteerd.

Met uitzondering van een warmere periode van 7 tot en met 15 juli, was het in juli frisser dan normaal. De gemiddelde maandtemperatuur in Ukkel scoorde met 18,4°C dan ook iets lager dan de normale waarde (18,7°C).

In Ukkel scheen de zon slechts 185u 26min in juli (normaal 203u 14min). De eerste 20 dagen kregen we heel wat heldere en zonnige dagen, maar het einde van de maand was erg somber.

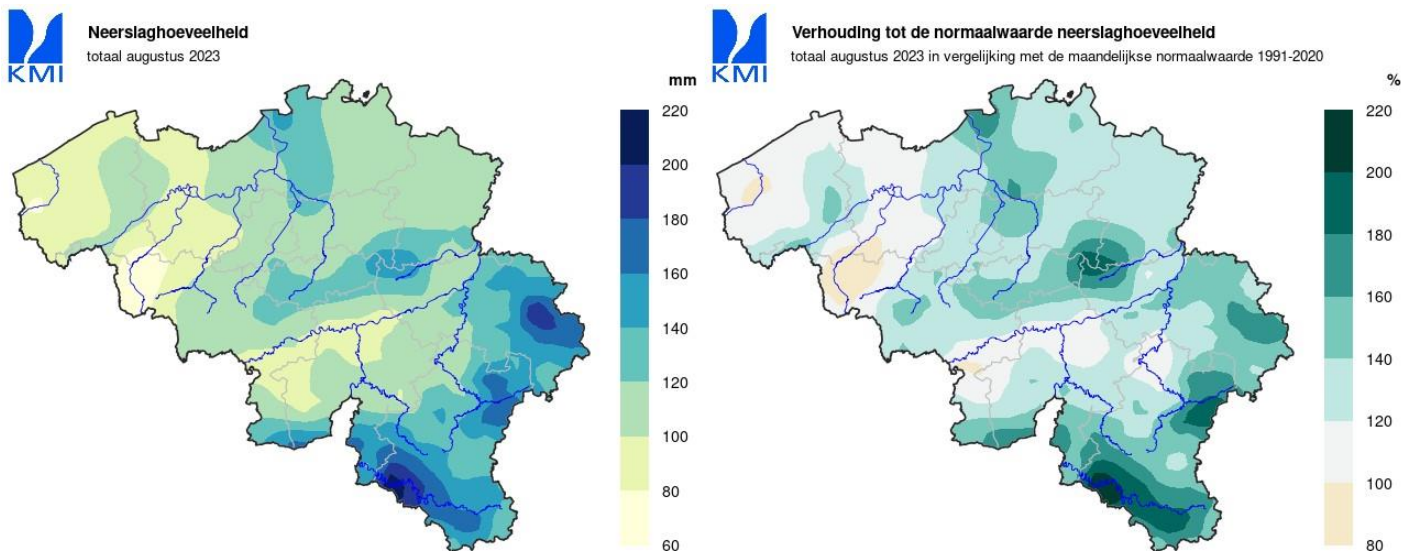

Figuur 1: Neerslaghoeveelheid in juli 2023: (a) absolute waarde en (b) vergelijking met de normaalwaarde (Bron: KMI)

Augustus begon zoals juli eindigde: met veel regen. Tijdens de eerste 10 dagen van de maand viel er in Ukkel maar liefst 60,6 mm neerslag (normaal 22,8 mm). Over de volledige maand werd 107,9 mm neerslag geregistreerd en werd de normale waarde (86,5 mm) ruimschoots overschreden. In het noordwesten van het land schommelden de gemeten neerslaghoeveelheden in augustus wel nog rond de normaalwaarde (Figuur 2).

Augustus kende ook een koele start. De eerste 10 dagen bedroeg de gemiddelde temperatuur in Ukkel slechts 16,0°C (normaal 19,0°C). Daarna volgde er een warmere periode, maar vanaf 26 augustus namen de temperaturen weer een flinke duik. De gemiddelde temperatuur in augustus lag uiteindelijk zeer dicht bij de normale waarde en bedroeg 18,1°C (normaal 18,4°C).

Met een zonneschijnduur van 181u 26min in Ukkel (normaal 192u 26min) was augustus, net als juli, een eerder sombere maand.

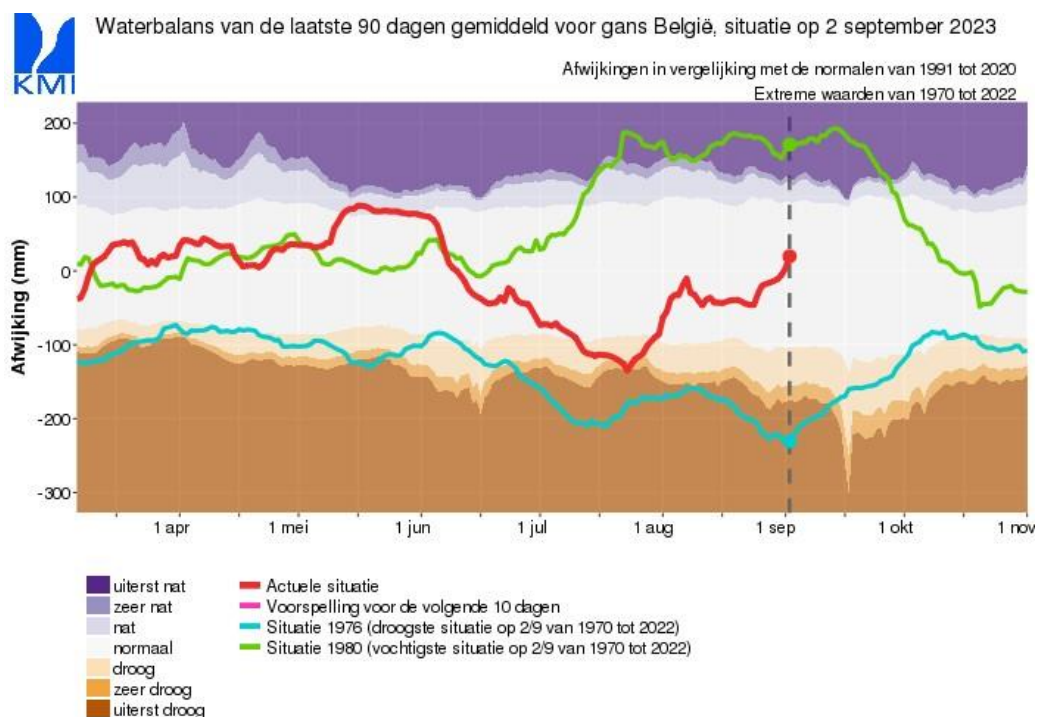

Figuur 2: Neerslaghoeveelheid in augustus 2023: (a) absolute waarde en (b) vergelijking met de normaalwaarde (Bron: KMI)

Seizoensoverzicht

De zomer van 2023 (juni, juli en augustus) was omwille van de hoge temperaturen in juni iets warmer dan gemiddeld. Juni was wel een erg droge maand, maar door de overvloedige regenval eind juli – begin augustus viel de voorbije zomer uiteindelijk natter uit dan normaal.

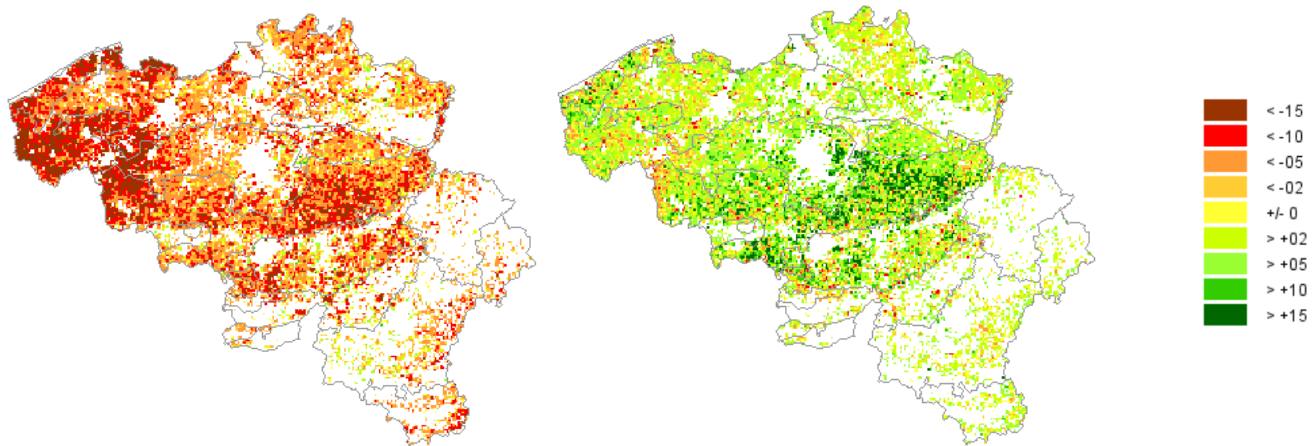
De regen was overigens erg welkom, want half juli waren we door het tekort aan neerslag in juni en begin juli in een “droge” situatie terechtgekomen (Figuur 3). Begin september zag de situatie er weer helemaal anders uit. In de meeste regio’s was de toestand genormaliseerd. Het zuidwesten van het land alsook delen van Limburg, Antwerpen en Vlaams-Brabant bevonden zich zelfs in een “natte” toestand.

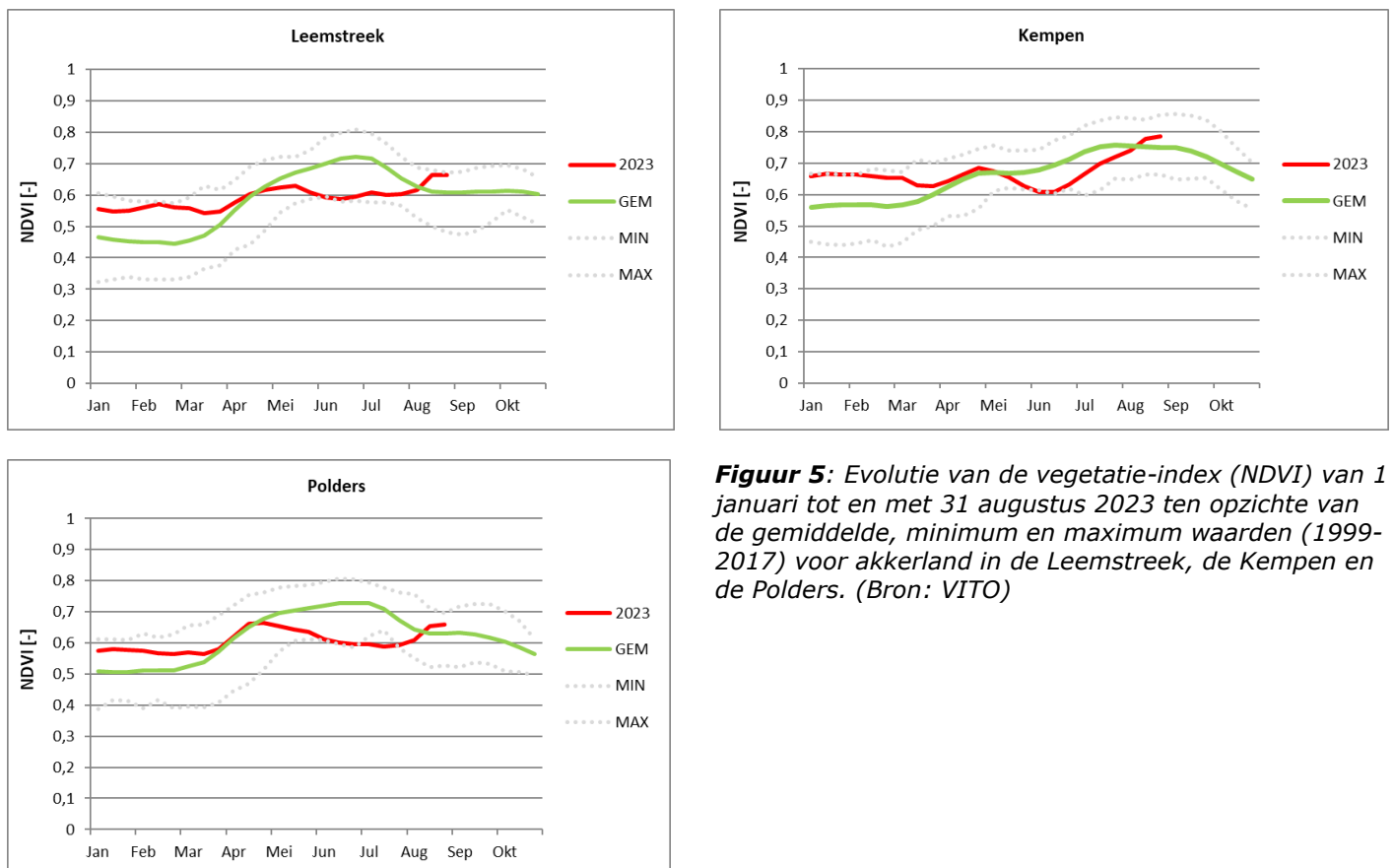
Figuur 3: Evolutie van het neerslagtotaal in België tussen 2 maart en 2 september 2023 (Bron: KMI)

Observaties vanuit de ruimte

Figuur 4 toont de afwijking van de vegetatie-index, afgeleid uit Sentinel-3 satellietbeelden, ten opzichte van de normale situatie in juli en augustus. In juli scoorde de index overall fors lager dan normaal (rode zones op de kaart). Een verklaring daarvoor is vooral te vinden in de late aanleg van de zomerteelten, de moeizame opkomst en de vertraagde groei door het tekort aan neerslag. In augustus zag de situatie er echter helemaal anders uit. Op de meeste plaatsen lag de vegetatie-index hoger dan het gemiddelde (groene zones op de kaart). De regen van eind juli – begin augustus zorgde ervoor dat de gewasgroei kon hernemen, waardoor de index steeg. Anderzijds zien we dat in "normale" jaren de index in augustus al begint af te nemen, terwijl we dit jaar nog een toename zagen. Dat wordt ook geïllustreerd in Figuur 5 waar voor drie regio's de evolutie van de vegetatie-index in 2023 (rode curve) weergegeven wordt ten opzichte van het gemiddelde (groene curve). In de Kempen zien we al een stijging van de index vanaf eind juni, in de Leemstreek en de Polders pas vanaf augustus. In deze laatste twee regio's had de index eind augustus de piekwaarde van een normaal seizoen overigens (nog) niet bereikt.

Figuur 4: Relatief verschil van de vegetatie-index (NDVI, afgeleid uit Sentinel-3 beelden) ten opzichte van het gemiddelde (1999-2017) in juli (links) en augustus 2023 (rechts). De witte zones op de kaart zijn niet meegenomen in de analyse aangezien het aandeel van de landbouwgewassen hier minder dan 20% bedraagt. (Bron: VITO)

Figuur 5: Evolutie van de vegetatie-index (NDVI) van 1 januari tot en met 31 augustus 2023 ten opzichte van de gemiddelde, minimum en maximum waarden (1999-2017) voor akkerland in de Leemstreek, de Kempen en de Polders. (Bron: VITO)

Overzicht van de gewassen: huidige toestand en opbrengstraming

Wintertarwe:

In het bericht van begin juli meldden we nog dat de opbrengstverwachtingen voor wintertarwe vrij gunstig waren en dat er vermoedelijk vanaf 21 juli gedorst zou kunnen worden. Door de aanhoudende regenval van eind juli – begin augustus moest de oogst echter uitgesteld worden. Op de meeste plaatsen kon er pas na 10 augustus geoogst worden. Toch zien we wel wat regionale verschillen. In Limburg en Vlaams-Brabant was op 1 augustus nog maar 25 à 30% van de tarwepercelen geoogst. In West-Vlaanderen, waar het minder geregend had, bleek toch meer dan 80% gedorst te zijn.

De uitgestelde oogst had grote gevolgen voor de opbrengst en de kwaliteit van het graan, melden het LCG en CePiCop. Legergevoelige rassen gingen tegen de grond en er kwam schot in het graan. Door het natte weer begon het graan al te kiemen in de aar.

De weersomstandigheden waren ook erg bevorderlijk voor de ontwikkeling van schimmels zoals "black head mold" of zwartschimmel. Deze groeien over het algemeen op de oppervlakte en hebben geen invloed op de korrel. *Fusarium* daarentegen produceert mycotoxines (DON en ZEA) welke kunnen accumuleren bij een uitgestelde oogst.

De graanoogst vergde dan ook heel wat extra aandacht. De meest geleverde of aangetaste percelen moesten apart geoogst worden. Er werd aangeraden om de ventilator van de dorser wat hoger te zetten zodat de lichte, door *Fusarium* aangetaste korrels weggeblazen werden, en tenslotte moest het graan zo snel mogelijk gedroogd worden.

Aardappelen:

Door de overvloedige regenval en de koele temperaturen tijdens het voorjaar liep het poten van de aardappelen een enorme vertraging op. De gemiddelde pootdatum lag dit jaar op 18 mei, ruim 3 weken later dan normaal (24 april) volgens FIWAP, PCA en Inagro. Omwille van het late plantseizoen moest vaak verouderd en minder kwalitatief pootgoed gebruikt worden, wat tot heel wat opkomstproblemen leidde. In zware gronden werd dit nog versterkt door de droogte in mei en juni. Half juni begon het gelukkig weer wat te regenen. Voor de vroege aardappelen kwam die regen echter te laat. De opbrengst van de vroege aardappelen, die in april gepoot waren, viel bijzonder tegen. De niet beregende percelen gaven gemiddeld slechts 22 ton/ha. De beregende percelen gaven een normale opbrengst van 44 ton/ha.

De halflate en late aardappelen, die in mei gepoot werden, doen het daarentegen momenteel heel erg goed. Zelfs de partijen die begin mei de grond in gingen en er eerst niet zo goed uitzagen, konden door de regen een duidelijke inhaalbeweging maken. Uit proefrooiingen op 36 referentiepercelen in Vlaanderen en Wallonië bleek dat bij Fontane eind augustus, na 104 groeidagen, de opbrengst gemiddeld 40 ton/ha bedroeg, waarvan 39 ton/ha in de sortering +35mm en 31 ton/ha (zo'n 79%) in de sortering +50mm. Hiermee scoort de opbrengst van dit ras – rekening houdend met het aantal groeidagen – fors hoger dan het meerjarig gemiddelde. In de tweede helft van augustus zorgde het groeiende weer voor een toename in de opbrengst +35mm van maar liefst 10 ton/ha. Dit komt neer op een gemiddelde toename van 670 kg/ha/dag, dubbel zoveel als normaal voor deze periode. Het aantal knollen per plant is lager dan gemiddeld, maar de knollen zijn veel groter. Het onderwatergewicht schommelde eind augustus tussen 318 en 383 g/5kg met een gemiddelde van 355 g/5g. Het aandeel groene, misvormde, gebarsten of rotte knollen was nog vrij beperkt en werd eind augustus op zo'n 4% geschat. Holle harten of holheid kwam het meest voor, op 60% van de referentiepercelen. Het fenomeen deed zich voor bij 1 à 2 op 5 zeer grote knollen (>70mm).

Op 19 referentiepercelen met Challenger werden eind augustus opbrengsten gemeten tussen 22 en 53 ton/ha met een gemiddelde van 42 ton/ha, waarvan 41 ton/ha in de sortering +35mm. Het aandeel +50mm bedroeg 71% (27 ton/ha). Zowel de opbrengst als de grofte overtreft ruimschoots het gemiddelde van de voorbije jaren als we kijken naar aantal groeidagen. Indien we kijken naar de datum van staalname, dan hebben zowel Challenger als Fontane nog een achterstand in vergelijking met dezelfde staalnamedatum in voorgaande jaren. Ook bij Challenger zagen we een sterke opbrengststijging in augustus, tot 18 ton/ha in de sortering +35mm, ofwel 820 kg/ha/dag. De stijging is nog sterker dan bij Fontane aangezien Challenger meer knollen per plant telt (gemiddeld 15 knollen). Ook bij Challenger werden misvormde en holle knollen waargenomen op sommige referentiepercelen door de explosieve groei in augustus. Het OWG varieerde eind augustus tussen 329 en 400 g/5kg.

Aangezien het loof op de meeste percelen nog erg groen en actief is, gaan het OWG en de opbrengst zeker nog toenemen in september, op voorwaarde dat de weersomstandigheden gunstig blijven uiteraard.

Ondanks het laat poten zal de uiteindelijke opbrengst dit jaar wellicht hoger liggen dan het meerjarig gemiddelde.

De meeste bewaarrassen hebben zo'n 140-150 groeidagen nodig. Dat zou betekenen dat de oogstperiode pas half oktober zou starten. Toch is het belangrijk om nu al de loofdoding te gaan plannen in functie van het gewenste oogstmoment en de oogst niet té lang uit te stellen. Bij een latere oogst zal de opbrengst wel hoger liggen, maar is de kans ook groter dat er in moeilijke omstandigheden moet geoogst worden met mogelijke opbrengstverliezen tot gevolg.

Daarnaast is het belangrijk om de *Phytophthora* uitbraken onder controle te houden en zo knolaantasting te vermijden alsook indien nodig ook een tijdige loofdoding toe te passen om holheid van de grove knollen te vermijden.

Suikerbieten:

Het natte voorjaar en de uitgestelde zaai van de suikerbieten zorgden voor een moeilijke seizoenstart. De vele zonuren in juni en de regen tijdens de zomermaanden waren wel bevorderlijk voor de groei van de bieten, maar het suikergehalte nam onvoldoende toe. Eind augustus lag het suikergehalte met 14,3% heel wat lager dan het tienjaarlijkse gemiddelde van 15,8%, blijkt uit staalnames van Iscal en Tiense Suiker. Mogelijk kan een zonnige septembermaand het gehalte nog wat doen toenemen.

Bij de Iscaltelers, die meestal op iets zwaardere gronden telen, had de zaai meer vertraging opgelopen dan bij de Tiense telers. De koptarra lag volgens Iscal bij de tweede staalname eind augustus dan ook lager dan gemiddeld (64,4 ton ten opzichte van een gemiddelde van 68 ton). Bij Tiense Suiker lag het volume rond of net iets boven het gemiddelde.

De regen in juli was ideaal voor de verspreiding van *Cercospora*, maar de ziekte ontwikkelde zich pas echt vanaf half augustus, toen de temperaturen stegen. Ook witziekte en roest werden frequent waargenomen. Het aantal aantastingen door *Ramularia* was beperkt.

Maïs en grasland:

Vanaf half juli sloeg het weer om en werd het wisselvalliger. Zowat iedere dag viel er wel wat neerslag. De temperaturen waren aangenaam, soms eerder wat te laag. Vanaf 13 augustus kregen we 10 dagen warmer en droger weer. De laatste week van augustus verliep dan weer kletsnat. De totale hoeveelheid neerslag die in juli en augustus viel, was vergelijkbaar met die van 2021. Sommige percelen liepen zelfs onder water door een gebrekkige afvoer waardoor de gewassen schade opliepen, meldt LCV/Hooibeekhoeve. Maar al bij al verliep groei van de maïs voorspoedig dankzij de aangename temperaturen en op tijd een regenbui. Ondanks de late zaai zal de maïs oogst dit jaar niet later gaan vallen in Vlaanderen. Op basis van drogestofanalyses in het LCV-netwerk zou de eerste maïs tussen 10 en 15 september oogstklaar zijn. Dan zou het drogestofgehalte zo'n 34-35% bereikt hebben. Eind augustus lag het gemiddelde op 26%.

In Wallonië zijn er volgens het CIPF verschillen in de afrijpingsgraad van de maïs merkbaar naargelang de zaaidatum. Begin september varieerde in de Leemstreek op percelen die begin mei ingezaaid werden het drogestofgehalte tussen 23 en 28%. De oogst van de vroege rassen zou kunnen starten rond half september. Bij de late rassen die rond hetzelfde moment ingezaaid werden lag het drogestofgehalte rond 25%. Deze rassen zouden pas in de laatste week van september geoogst kunnen worden. De percelen die eind mei ingezaaid werden vertoonden een lichte achterstand. Hier bedroeg het drogestofgehalte zo'n 17 tot 19%. Bij percelen die in bloei stonden tussen 21 juli en begin augustus was omwille van het slechte weer in die periode het uiteinde van de kolf vaak slecht gevuld.

Wat het gras betreft, was de groei tijdens de eerste 3 weken van juli eerder beperkt volgens Fourrages-Mieux. Dankzij de regen van eind juli – begin augustus hernam de groei echter volop waardoor zo'n 3-4 weken later, begin september, toch nog een goede snede gemaaid kon worden, meldt LCV/Hooibeekhoeve.